

A csanádi székeskáptalan hiteleshelyi vonzaskörzete (1239-1353)

A Szent Györgyről nevezett csanádi székeskáptalan a középkori Dél-alföld legnagyobb káptalana volt, létszáma – a mai szövegében a XIV. században összeállított – nagyobb Gellért-legenda szerint 30 fő lehetett.¹ Több okból is indokoltnak tartjuk, hogy a térség legjelentősebb egyházi testületének közhitelű oklevéladó tevékenységét a legújabb szempontok szerint vonjuk vizsgálat alá. A csanádi székeskáptalan volt a Szegedhez legközelebb eső, huzamosan működő hiteleshely és ebből kifolyólag leginkább e testülethez fordultak a szegedi polgárok is jogcselekmények írásba foglalása végett, jóllehet ennek írásos emlékei csak a jelen tanulmányban vizsgált időszakot követően maradtak fenn. A helytörténeti vonatkozást tovább erősíti a csanádi püspökség jelenkori jogutódja, a Szeged-Csanádi egyházmegye. Továbbá ismeretes az is, hogy a hiteleshelyek történetének szisztematikus feldolgozását idehaza leginkább a szegedi medievisztika, különösképp a Capitulum Egyháztörténeti Kutatócsoport kezdeményezte, és az így született tanulmányok az ország déli felén lévő hiteleshelyek közül már többet bemutatnak, hasznos esettanulmányok születtek egy leendő átfogó intézménytörténet megírásához.²

Az csanádi székeskáptalan hiteleshelyi tevékenységéről – amiben a Szent Üdvözítőről nevezett csanádi társaskáptalan is segítette³ – a fennmaradt források közül először IV. Béla király 1239. november 22-én kelt oklevele tájékoztat minket.⁴ A vizsgált korszak felső határa viszont nem a káptalan belső gyakorlatából következik, hanem a szakirodalom által elfogadott határ átvételén alapul,⁵ hogy jelen dolgozat eredményei a korábbi hasonló jellegű munkákkal összehasonlíthatóak legyenek.⁶ A Nagy Lajos király által elrendelt (1351. évi 3. tc.) hiteleshelyi pecsét-felülvizsgálat, végrehajtásának évében, 1353-ban a kisebb, s így bármiféle nyomásgyakorlásnak kevésbé ellenálló hiteleshelyektől elvették hiteleshelyi pecsétjüket, s vele együtt a jogot, hogy ilyen jellegű tevékenységet folytassanak. A csanádi székeskáptalan ez természetesen nem érintette, továbbra is állított ki közhitelű okleveleket a felek kérelmére vagy hatósági megbízásra és ezzel a Dél-Alföld magánjogi életének egyik elsőrangú szerve volt.

Dolgozatunk célja, hogy a káptalan működtette hiteleshely által a vizsgált korszakban kiadott és rendelkezésünkre álló oklevelek alapján annak működési területét, egyben területi illetékességét megállapítsa, továbbá hogy eredményeinket összevessük az országban működő hasonló intézmények gyakorlatával, és az országos tendenciákkal.

¹ SRH II. 495; A magyar székeskáptalanoknak átlagosan 28 tagja volt a középkorban. A legnagyobb székeskáptalan a pécsi és az esztergomi volt 39–40 kanonokkal, a legkisebb pedig a kalocsai, amely a XIV. században 10 fős lehetett. KOSZTA 2000. 49–50.

² BORSA 2000. 100.; BILKEI 2009. 92.

³ Az országos tendenciának megfelelően, a XII–XIII század fordulója körül, társaskáptalan is létrejött Csanádon, a Szent Üdvözítőről nevezve. Élére a főesperesek közül az elsőt, a székesegyházat állították, ettől kezdve a társaskáptalani prépost, úgynevezett kispépost méltóságát rendszeren a székesegyházi főesperes töltötte be. A társaskáptalan és vezetője egyik legfontosabb feladata a székeskáptalan hiteleshelyi tevékenységének segítése volt. JUHÁSZ 1926. 107–110.

⁴ DL 238; SZENTPÉTERY 1923. 203. (666. sz.) Bár a címből hiányzik *Lodomerie*, az oklevél azonban minden kétséget kizáróan valódi. W. VII. 76–77. (50. sz.); JUHÁSZ 1927. 218.

⁵ Vö. DRESKA 2009. 29–30.

⁶ A teljesség igénye nélkül: KOSZTA 1998.; TÓTH 2000.; PARLAGI 2001.; KOSZTA 2007a; KOSZTA 2007b.

Mint említettük a káptalan hiteleshelyi tevékenységére vonatkozó első adatunk IV. Béla 1239. november 22-én kelt okleveléből származik.⁷ Ezen oklevél arról tudósít minket, hogy egyik részről a néhai Hahót nembeli Buzád bán fia, Buzád mester, másik részről Já-cint szőregi apát és monostora közötti per tárgyát képező *Zobor* birtokért Buzád mesternek – minthogy azt erőszakkal és jogtalanul foglalta el – 100 márkát kellett fizetnie a szőregi monostor számára a csanádi székeskáptalan színe előtt.⁸ Jóllehet, Buzád – volt bán – 1233-ban a domonkosok pesti rendházába vonulva vissza, végrendeletében fiára hagyta a birtokot,⁹ az valahogy mégis a szőregi apátság kezére jutott.¹⁰ A pénzösszeg kifizetésének megtörténte tisztán állt a király előtt, mind a csanádi székeskáptalan, mind a szőregi apát levelelének tükrében. Az eset határozott hasonlóságot mutat az egri székeskáptalan hiteleshelyi tevékenységére utaló első adattal: a Váradi Regestrum szerint 1219-ben két ügyben is az egri káptalan volt a színhelye bizonyos összegek kifizetésének. Habár a pénz kifizetését igazoló iratról nem esik említés, E. Kovács Péter szerint, ha közvetve is, de bizonyíték lehet valamilyen oklevéladói tevékenység meglétére.¹¹ A vételárak és más pénzösszegek kifizetésének rögzítése – az eskütételek és a tüzesvaspróbák mellett – jellemző a legtöbb székesegyház hiteleshelyi tevékenységének kezdetekor.¹² Nem tudni, hogy a csanádi hiteleshely tevékenységének első említése előtt pontosan mennyivel kezdett működni, mindenesetre a közeli Aradon folyó közhitelű oklevéladásról már 1221-ből tudomásunk van.¹³ Valószínűnek látszik, hogy mind Csanád, mind pedig Arad a XIII. század első évtizedeiben kezdte meg hiteleshelyi tevékenységét, mint a hiteleshelyi oklevélkiadás megkezdésének második hullámához sorolható jelentősebb székeskáptalanok, királyi alapítású társaskáptalanok és egy-egy szerzetesi konvent.¹⁴

115 év	Oklevelek száma	Évi átlag	Koronkénti összesítés
1239	1		Árpád-kor összesen 9 oklevél
1247	1		
1280–1289	4	0,4	
1290–1299	3	0,3	
1300–1309	4	0,4	
1310–1319	6	0,6	Anjou-kor összesen 94 oklevél
1320–1329	24	2,4	
1330–1339	26	2,6	
1340–1349	28	2,8	
1350–1353	6	1,5	

A következő átírásban fennmaradt csanádi oklevél, a Csanád-nem osztálylevele 1247-ből származik, mellyel később részletesebben is foglalkozunk. Több mint három

⁷ DL 238.

⁸ Sajnálatos módon *Zobor* egyértelmű lokalizálására nincs lehetőségünk, minthogy ilyen nevű birtokot Szőregtől és Csanádtól elég távol, Nógrád (Cs. I. 111.; Gy. IV. 322.) és Sopron (Cs. III. 629.) megyében ismernek a történeti földrajzi munkák.

⁹ F. III/2. 334–335.

¹⁰ KARÁCSONYI 1977. 81–82.; BOROVSKY 1896. 72. vö. JUHÁSZ 1926. 20.; JUHÁSZ 1927. 218. és JUHÁSZ 1933. 69.

¹¹ E. KOVÁCS 1990. 29.

¹² Vö. SZENTPÉTERY 1930. 12.; KOSZTA 1998. 13.

¹³ JUHÁSZ 1960. 101–102.

¹⁴ KOSZTA 1998. 17.

teljességgel forráshiányos évtized után az 1280-as évekből már négy oklevél ránk maradása is jelzi a differenciált és rendszeres oklevéladást, és az azt végző hiteleshelyi kancellária kialakulásának megtörténtét Csanádon.

Összesen 103 – különböző formában – korunkra maradt kiadványát ismerjük a csanádi székeskáptalannak az 1353-ig terjedő időszakból, ami más, már kutatott káptalanokhoz viszonyítva eléggé alacsony szám, ám nem példa nélkülien alacsony. Parlagi Márton a bácsi káptalan hiteleshelyi tevékenységének vizsgálatakor 97 db oklevelet talált az 1301 és 1353 közötti időszakból, habár Bács esetében további 30 oklevél ismert az Árpád-korból.¹⁵ Az ismert oklevelek számának csekély voltában, nyilvánvalóan szerepet játszik a káptalan levéltárának más hiteleshelyekénél lényegesen mostohább sorsa Bácsón és Csanádon is. Nem véletlen, hogy a török betörések által leginkább sújtott és leghamarabb menekülni kényszerült dél-alföldi káptalanok iratanyaga maradt fenn a legkevésbé teljes formában. Csanád esetében jelentős pusztítás érkezett az országhatárokon belülről is, 1514-ben Dózsa György keresztesei kirabolták és felégették a várossal együtt a székesegyházat is.¹⁶ A csanádi hiteleshely utolsó kiadványa 1549. augusztus 2-án kelt,¹⁷ ugyanis az intézmény tagjai már Csanád első török ostromakor, 1550-ben kénytelenek voltak a székesegyház pusztulásával többször elpusztult káptalani levéltár romjaival Aradra menekülni. 1552-ben pedig, ahogy a csanádi hiteleshely Aradra, úgy az aradi hiteleshely tagjai a csanádiakkal együtt valószínűleg Gyulára menekültek a török elől. Innen mindkét hiteleshely levéltára a gyulafehérvári székeskáptalanba került, melynek követe az 1604. évi országgyűlésen jelentette: a török veszedelem elől Aradról és Csanádról Fehérvárra vitték az okleveleket.¹⁸

Dolgozatunk témája természetesen nem előzmények nélküli. Borovszky Samu 1897-ben, Csanád vármegye részletes történetének megírásakor a Szent Györgyről nevezett csanádi székeskáptalannak szentelt hat oldal egyik bekezdésében már taglalta a székeskáptalan hiteleshelyi tevékenységét. „A káptalan előtt nagyjából a következő jogügyletek forogtak: beiktatások, tiltakozások, egyezségek, zálogosítások, birtokeladások, vizsgálatok, idézések, becslések. Ránk nézve legfontosabbak a birtokba való iktatások, mert mutatják, hogy a káptalan működési köre mely országgrészre terjedt ki. Összesen 99 iktatásról van tudomásom, melyről káptalani oklevelek maradtak fenn. Ezekből Temes vármegyére esik 33, Csanád vármegyére 24, Krassó vármegyére 11, Zaránd vármegyére 8, Arad vármegyére 7, Keve s azután Torontál vármegyére 5, Csongrádra 4, Békés vármegyére 2, a sebesi kerületre 2, a miháldi kerületre 2, Bodrog vármegyére 1.”¹⁹ Ezen eredményt Borovszky az 1549-ig terjedő időszakból általa ismert összesen 361, nagyobb részben kiadatlan káptalani oklevelekről készített regeszták alapján kapta. A kapcsolódó források feldolgozottsági szintjén sokat javított a csanádi egyházmegye történetírója, Juhász Kálmán.²⁰ Ám Juhász a csanádi oklevelek gyűjtése és regesztázása mellett, kifejezetten a területi illetékesség megállapítására törekvő vizsgálatokat nem igazán folytatott. 1933-ban általánosságban csak annyit közölt, hogy „a hiteleshely működésköre egybe esett a püspökség – Csanád, Temes, Krassó, Arad, Keve (Torontál) vármegyék – területével; kivételesen azonban kiterjedt a püspökséggel határos Csongrád, Békés és Bodrog vármegyék

¹⁵ PARLAGI 2001. 95–97.

¹⁶ BOROVSZKY 1897. 87.

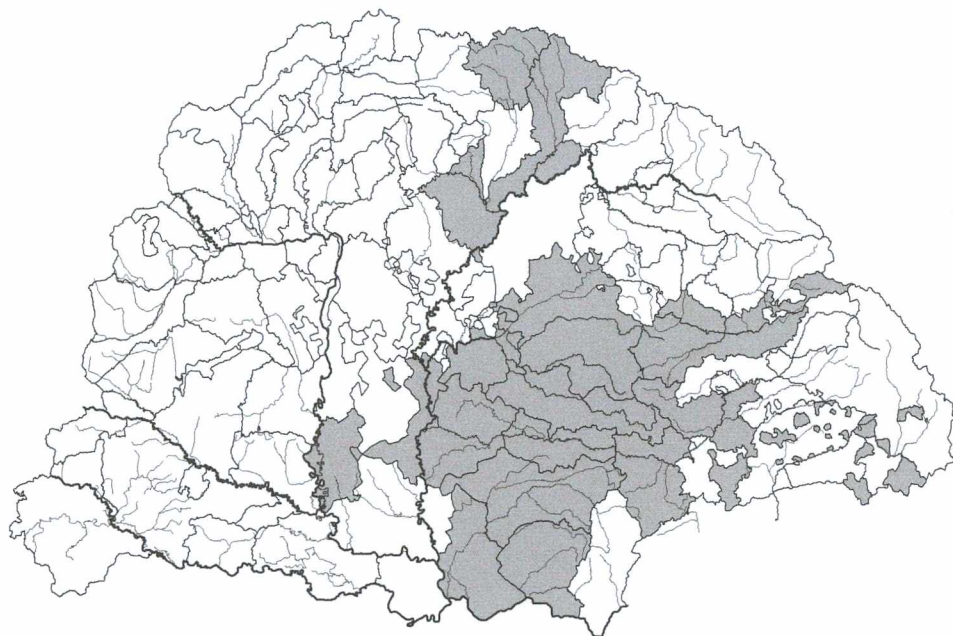
¹⁷ JUHÁSZ 1941. 158. (707. sz.)

¹⁸ JUHÁSZ 1960. 103.

¹⁹ BOROVSZKY 1897. 94.

²⁰ JUHÁSZ 1941. 5–9., 96–158.

területére is.”²¹ Így a területi illetékesség kérdésével Borovszky óta, azaz több mint 110 éve senki sem foglalkozott részletetekbe menően.

Belső tevékenység (1239–1353)

Az általunk vizsgált időszakban a csanádi székeskáptalan 102 közhitelű kiadványáról van tudomásunk, amely közül 86 oklevél tartalmaz földrajzi neveket.²² A diplomákban szereplő 307 helység 19 vármegye területén helyezkedett el.²³ A káptalan hiteleshelyi vonzáskörzetének vizsgálata során alapvető fontosságú feladat, hogy térképen ábrázoljuk mind a belső, mind pedig a külső tevékenység során a kiadványokba került helységeket megyékre vetítve, hiszen ezek alapján rajzolható meg a káptalan hiteleshelyi vonzáskörzete. A vonzáskörzet térképre vitelénél külön térképen kell ábrázolni, hogy a hiteleshelyet *fassio* megtétele végett felkeresők honnan, illetve mely helységek ügyében jelentek meg; és azt is, hogy a hiteleshely mely területre kapott megbízást rendszeresen.²⁴ E vizsgálatot elvégezve azt láthatjuk, hogy míg a belső közhitelű tevékenység következtében 17 vármegye

²¹ JUHÁSZ 1933. 117.

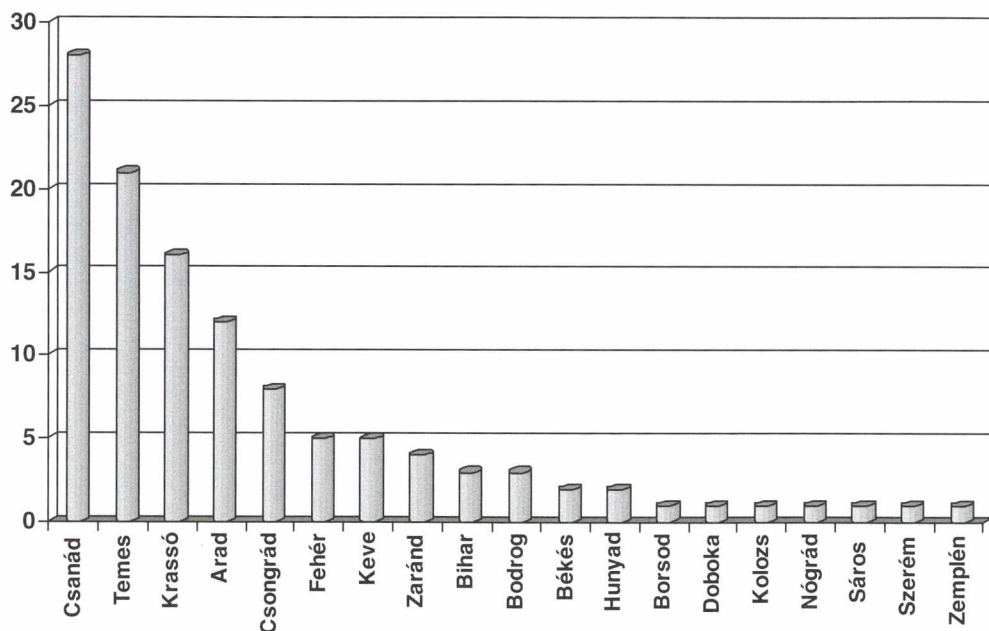
²² Természetesen a hajdan kiadott és az általunk ismert oklevelek között jelentős számbeli különbség van, ezért a ránk maradt oklevelek statisztikai értelemben nem vehetőek reprezentatív mintavételnek. Mindamellet az egyes hiteleshelyek tevékenységének összehasonlításához szükséges arányokat és tendenciákat figyelhetünk meg rajtuk keresztül.

²³ A helységek közül jelenleg 11 darab (3,5%) azonosítatlan, viszont 6 esetben az azt tartalmazó oklevél tudni véli, hogy melyik megyéhez tartozott. Így a mellékelt táblázatban ezek a megyék fel lettek tüntetve és csak a segédkönyvnl szerepel kérdőjel.

²⁴ Mint erre Borsa Iván is felhívta a figyelmet. BORSA 2000. 103. Kristó Gyula szerint Borsa nyitott kapukat döntetett, hiszen Koszta László már ezt megelőzően elvégezte a pécsi káptalan 1353 előtti területi hatáskörének vizsgálatát, és azt nemcsak szövegesen mutatta be, hanem grafikonok és térképek segítségével is. KRISTÓ 2003. 171–172.

került ábrázolásra, addig a hatóságok *mandatumai* és a felek felkérései alapján 12 megye területén fordultak meg a káptalan emberei.

A legtöbb esetben a középkori Csanád vármegye területén fekvő helységnevek kerültek a kiadványokba, számszerint 113 alkalommal. A többi vármegyében található települések és birtokok neveinek előfordulása a csanádi hiteleshely okleveleiben a következőképpen alakul: Temes 44, Krassó 36, Arad 35, Fehér 17, Csongrád 12, Bihar 12, Keve 10, Zaránd 6, Borsod 4, Bodrog 3, Békés, Doboka, Hunyad, Kolozs és Zemplén 2-2, míg Nógrád Sáros és Szerém megye 1-1. Csanád megye kiemelkedő mutatóját leginkább az magyarázza, hogy a megye harmadát birtokló Csanád nembelieknek a csanádi hiteleshely által kiállított 4 osztálylevelében (1247, 1285, 1337, 1344) 75 alkalommal szerepel megyebeli helységnév.²⁵ Jóllehet, az 1247. és 1285. évi okleveleket Karácsonyi János nyomán XIV. századi hamisítványként tartja számon a szakma,²⁶ azokat mégsem hagyhatjuk figyelmen kívül, mert régebbi oklevelek felhasználásával készültek.

A hiteleshelyi kiadványokban szereplő vármegyék és az oklevelek száma (1239-1353)

Amennyiben az oklevelek számát vizsgáljuk a bennük említett földrajzi nevek megyéi szerint, akkor a következő képet kapjuk: Csanád 28, Temes 21, Krassó 16, Arad 12, Csongrád 8, Fehér és Keve 5-5, Zaránd 4, Bodrog és Bihar 3-3, Békés és Hunyad 2-2, Borsod, Doboka, Kolozs, Nógrád, Sáros, Szerém és Zemplén vármegye csupán 1-1 birtoka

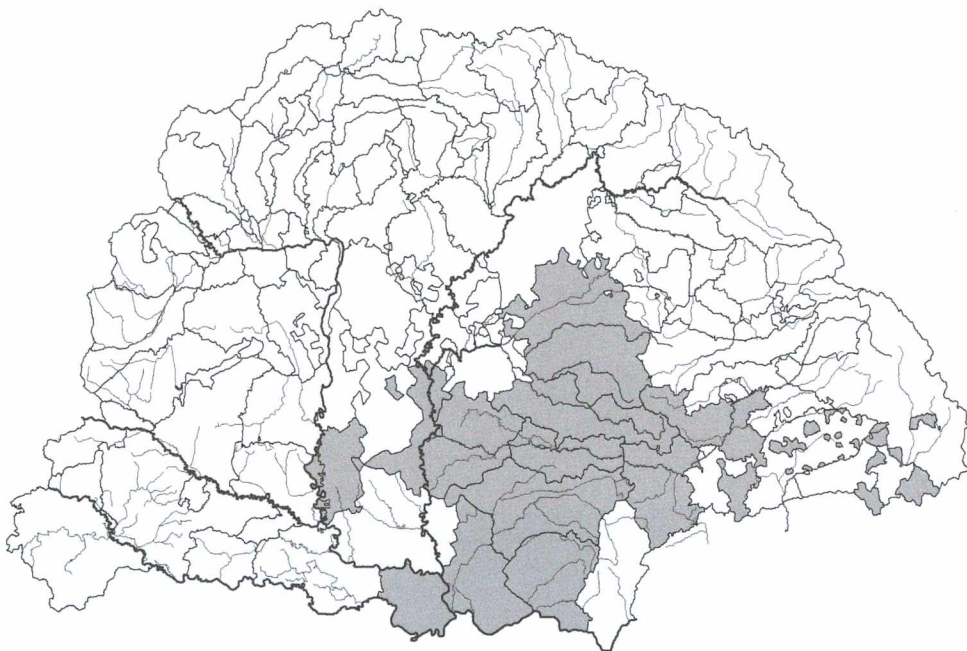
²⁵ Vö. Gy. I. 839.

²⁶ KARÁCSONYI 1902. 18–19. (99–100. sz.) Karácsonyi szerint az oklevelek a XV. század nyelvezetével íródtak, tartalmuk pedig ellentétben van Csanád nemzetség 1256. és 1337. évi osztálylevelével.

vagy települése szerepel a forrásokban. Egy oklevél a benne előforduló helynévanyag alapján egy, kettő vagy több megyénél is szerepelhet.²⁷

Relatio-s tevékenység

A XIII. század második felétől, a jogi írásbeliség kiszélesedése eredményeként, a peres ügyek közbülső fázisaiban is egyre inkább teret nyert az írásbeliség, ahogy ezt a csanádi hiteleshely *relatio*-s tevékenysége folytán keletkezett oklevelek is mutatják.

Külső tevékenység (1239–1353)

Az Árpád-korból a már említett két kétes hitelű osztálylevél által átírt királyi parancslevél maradt fenn. A csanádi székeskáptalan 1247. ápr. 14-i jelentéséből tudjuk, hogy IV. Béla király 1247. febr. 9-én Székesfehérvárott kelt parancsában utasítja a csanádi és az aradi káptalanokat, hogy a Csanád-nemzetségbeli Kelemenus bán fiának, Pongrác ispánnak Arad, Csanád, Temes és Szerém megyei, az oklevélben felsorolt falvakban fekvő birtokainak határait Byluk Péter mester királyi kiküldött jelenlétében járják be, és erről tegyenek jelentést. Ennek megtörténtét a két káptalan együttesen jelentette 1247. április 14-én. Pongrác *comes* tekintélyét és birtokai számát mutatja, hogy a határjárás elvégzésére IV. Béla király udvari tisztjét, Bilaki Pétert, a csanádi és aradi káptalanok pedig nem kispapjak egyikét vagy valamelyik fiatalabb kanonokot küldi ki, hanem méltóságviselő tagjaikat: János csanádi örkanonokot és István aradi olvasókanonokot.²⁸ Csaknem négy évtized múlva, IV. László király 1285. ápr. 26-i oklevelében említi saját *mandatumát*, melyben megpa-

²⁷ KOSZTA 2007A 91.

²⁸ KARÁCSONYI 1900. 348.; W. VII. 242. (169. sz.)

rancsolta Gergely csanádi püspöknek és a káptalannak, hogy vizsgálják meg a Csanád nembéli Tamás *comes* Temes, Arad és Csanád megyebeli felsorolt birtokait egyedül vagy nemzetségének többi tagjával együtt birtokolja-e.²⁹

Az Anjou korban az Árpád-korhoz képest tízszer több oklevél maradt ránk. Ezen oklevelek tükrében a csanádi székeskáptalan 22 *mandatumot* kapott. A királytól³⁰ és az országbírótól³¹ 8-8, a nádortól 3 alkalommal kapott parancsot a káptalan.³² Egy esetben pedig Erzsébet királynétől kaptak utasítást.³³ E *mandatumok* alapján a csanádi hiteleshely emberei Csanád és Temes megyébe 11-11, Krassó megyébe 9, Arad megyébe 5, Keve és Zaránd megyébe 2-2, Bihar, Csongrád, Fehér, Hunyad és Szerém megyékbe egy-egy alkalommal lettek kiküldve tanúbizonyság tételére. Csanád megyében sosem kellett 50 km-nél messzebb menniük, Temes megyében 40 és 110 km-es távolság között, átlagosan 70 km-re jártak el Csanádtól. Krassó megyében a 9 esetből ötször 110 km-es vagy azon túli távolságban végeztek határjárást és iktatást. Arad megye esetében 140 km volt a legnagyobb Csanádtól számított távolság. Kevében 75 és 90, Zarándban 80 és 105 km-re tanúskodtak. A legnagyobb távolságot az erdélyi Fehér megye esetében tapasztaljuk 1337-ben, amikor a Csanád-nembeli Telegdiék és Makófalviak ősi birtokainak kettéválasztásakor Csanádtól 230 km-re is végeztek határjárást. Ez az egyetlen alkalom, amikor 200 km-nél távolabb jártak el, ami feltűnően nagy távolság a dunántúli hiteleshelyek hatóköréhez mérten, ám nem az a keleti országrész hasonló tevékenységet végző intézményeinek esetében, hiszen az egri székeskáptalan és a leleszi konvent hiteleshelyi kiküldöttei is meghaladták keleti irányban a 200 km-es távolságot.³⁴

Károly Róbert 1312-ben intézte első parancsát a csanádi székeskáptalanhoz, amelynek megfelelően kiküldöttük Bihar megyében segédkezett határjárásnál és iktatásnál.³⁵ Az Anjou-korban, az első néven nevezett káptalani ember a *succentor*, Ipolitus mester volt 1317-ben. Úgy tűnik, hogy akárcsak Pécsen és Bácsón, úgy Csanádon is a székesegyház liturgiájában, illetve az iskolai énektanítással kapcsolatos kötelezettségei neki engedtek a legtöbb időt a méltóságviselők helyettesei közül az ilyen jellegű munkára.³⁶ Az 1320-as évektől kanonokok majd pedig karpapok szerepelnek a csanádi káptalan tanúságul kiküldött embereiként. A csanádi kispépost egy alkalommal, 1329-ben tűnik fel káptalani emberként, a székesegyházi főesperességének területén, Csanádtól 33 km-re található Ajtonymonostora és Serjén – ellentmondás miatt sikertelen – iktatásánál.³⁷

A Károly Róbert új arisztokráciájába bekerült Becsei Imre és fiai, Töttös (István) és Vesszős (György) mesterek az 1330-as évektől kezdődően igen expanzív birtokpolitikát folytattak Baranya, Tolna és Bodrog vármegyékhez hasonlóan³⁸ Csanád és Csongrád me-

²⁹ DL 322., W. IX. 420.

³⁰ ANJOU-OKLT. III. 189. (418. sz.). (1312); ANJOU-OKLT. IV. 65. (157. sz.), 71. (173. sz.) (1317); DF 254788. (1332); DL 87024. (1332); DL 40674. (1334); DL 76592. (1339); DL 76622. (1340); DL 76834.; ANJOU-OKLT. XXXI. 169. (282. sz.), 190. (331. sz.) (1347).

³¹ ANJOU-OKLT. VI. 51. (119. sz.) (1321); ANJOU-OKLT. VI. 56. (135. sz.) (1321); DL 2600. (1330); DL 3290.; ANJOU-OKLT. XXIV. 65. (138. sz.) (1340); DF 274060. (1344); DL 41012. (1346); ANJOU-OKLT. XXXI. 459. (886. sz.) (1347); DL 91412. (1350).

³² DL 87034. (1333), DL 40688. (1334), F. IX/I. 344. (1348).

³³ DL 40649. (1333)

³⁴ E. KOVÁCS 1990. 26, 43; KUMOROVITZ 1928. 6.

³⁵ ANJOU-OKLT. III. 189. (418. sz.)

³⁶ KOSZTA 1998. 107–108., PARLAGI 2001. 105.

³⁷ DL 85221; ld. még 3. jegyzet.

³⁸ KOSZTA 1998. 36; PARLAGI 2001. 100; FEDELES 2003. 13; TÓTH 2000. 625.

gyékben is, amint erről a csanádi hiteleshely oklevelei tudósítanak. A csanádi székeskáptalan két alkalommal járt el Becsei Imre,³⁹ szintén két alkalommal (1333, 1339)

A külső munka szélső pontjai (1239□1353)⁴⁰

Égtáj	Ny	É-Ny	É-K	K		D-K	D-Ny
Helység	Adorján	Sövényháza	Oroszi	Kalántelek	Diód	Csatár	Nyárad
Megye	Bodrog	Csongrád	Bihar	Hunyad	Fehér	Krassó	Szerém
Távolság	kb.	kb.	kb.	kb.	kb.	kb.	kb.
Csanádtól	125 km	50 km	110 km	185 km	230km	155 km	130 km

pedig Becsei Töttös érdekében,⁴¹ akik így három Csanád és egy Csongrád megyei birtokot szereztek. 1328-ban az országbíró utasítására a csanádi hiteleshely megidézi Becsei Imre és fiai ellen Bolachuch fiát, Boza-t.⁴² Egyetlenegy esetben fordult elő, hogy a csanádi székeskáptalan az Anjou-kor egyik újítása, a *mandatum generale*⁴³ alapján járt el, és az is a

³⁹ DL 76429. (1330), DL 76457 (1332).

⁴⁰ Jelen dolgozatban, terjedelmi okok miatt, csak a vonzáskörzet szélső pontjait jelöljük, megadva ezek Csanádtól való légvonalbeli távolságát.

⁴¹ DL 87034. (1333), DL 76592. (1339)

⁴² DL 76396. (1328).

⁴³ A *mandatum generale*, avagy általános mandátum olyan újfajta parancslevél, mellyel a király elrendelte, hogy ha azt egy hiteleshely előtt felmutatták, akkor annak el kell végeznie a bemutató által kért vizsgálatot, idézést vagy határjárást. Az ilyen *mandatum* nagy előnyt jelentett a kedvezményezettnek, hiszen nem kellett

Becseiék érdekében történt. Károly Róbert 1339. január 15-i parancsában utasítja a csanádi káptalant, hogy március 28-ig, amikor és ahányszor Becsei Töttös mester lévő várnagy és barsi ispán⁴⁴ vagy officialisa ezen oklevelet bemutatva felkeresi őket, a káptalan tartozik kiküldeni emberét tanúságu idézésekre, tudományvételekre, tilalmazásokra, birtokbejárásokra, határjel megújításokra és felállításokra, s ezekről minden esetben jelentést kell tenni.⁴⁵ A *mandatum generale* érvényességi ideje általában 1 év volt és a XIV. században elsősorban egyházi testületek kapták. Eme országos tendenciával ellentétben a csanádiakhoz szóló általános parancs, világi személy részére és csupán két hónapra szólt. A pécsi káptalan előtt is sokkal gyakrabban mutattak fel ilyen oklevelet világiak, továbbá 14 esetből 12 ott is a Becseiék javára történt.⁴⁶ Hasonlóképp a bácsi káptalan esetében háromszor előforduló *mandatum generale* közül is kettő világi személy, Becsei Imre fia Töttös számára készült.⁴⁷

Eredmények

A hiteleshely *relatio*-s és belső tevékenységét tekintve is kiemelkedik Csanád, Temes és Krassó vármegye. A vizsgált korszakból ismert 35 esetből 27 alkalommal (77%) ezen területekre kaptak megbízásokat tanúságtételre. A káptalant felkereső ügyfelek kérésére kiállított és helységneveket is tartalmazó 49 oklevél közül 32-ben (65%) szerepel az ezen megyékben található település, birtok és egyéb ingatlan, így e három megyében láthatjuk a csanádi hiteleshely működésének törzsterületét.

A következő csoportba tartozó megyék közül Arad emelkedik ki 12 oklevéllel, majd Keve és Zaránd következik 5-5 oklevéllel és 2-2 külső hiteleshelyi munkával. Az Arad megyei birtokokra vonatkozó oklevelek száma annak ellenére is magas, hogy a megyében 1221-óta hiteleshelyként működött az aradi, Szent Mártonról nevezett királyi alapítású társaskáptalan is.⁴⁸ A csanádi székeskáptalan 5 esetben foglalta írásba jelentését a tanúságával Aradban végzett vizsgálatról, határjárásról és iktatásról.⁴⁹

A hiteleshely aktivitási területéhez tartoznak még a harmadik csoportba helyet kapó *comitatus*ok, úgymint Békés, Bihar, Bodrog, Csongrád, Hunyad, Szerém megyék, habár – a fentebb említett vármegyékhez viszonyítva – igen alacsony arányban szerepelnek az oklevelekben. A csekélyebb számú kiadvány ellenére is indokolt a káptalan vonzaskörzetéhez sorolni ezen 6 megyét, mivel Békés kivételével mindegyik esetben hatóságok utasítására külső feladatokat is végeztek a csanádi hiteleshely kiküldöttei.

A közhitelű diplomákban előforduló 19 megye közül 7 vármegye nem tartozott a káptalan hiteleshelyi tevékenységének vonzaskörzetéhez. Ezen vármegyék voltak: Borsod, Fehér, Doboka, Kolozs, Nógrád, Sáros és Zemplén. Fehér megyén kívül mindegyik *comitatus* csupán egyetlen kiadványban szerepel és a csanádi hiteleshely *testimonioma* pedig egyetlen alkalommal sem szállt ki e megyék területére. A belső hiteleshelyi tevékenység során keletkezett oklevelekbe leginkább azért kerülhettek be, mert az okiratokban rögzített ügyben érdekelt egyik fél számára a csanádi volt a lakhelyéhez legközelebb eső

esetről esetre a királyhoz vagy az országbíróhoz fordulnia, ezzel gyorsabbá és lényegesen kisebb költségűvé vált az ügyintézés.

⁴⁴ Később királyi ajtónállómester, pilisi ispán, óbudai várnagy, visegrádi várnagy, királynéi tárnokmester. ENGEL 1996. 48., 54., 106., 163., 282., 358., 365., 379., 460., 474.

⁴⁵ DL 76592.

⁴⁶ KOSZTA 1998. 27., 36.

⁴⁷ PARLAGI 2001. 99–100. A pécsváradi konventre nézve ld. KÖFALVI 2006. 40–41. (128. jegyzet).

⁴⁸ JUHÁSZ 1960. 101–102.

⁴⁹ DL 2600; DL 76589; W. VII. 220. (147. sz.)

hiteleshely vagy, mert több, a csanádi hiteleshely vonzáskörébe tartozó birtok mellett távolabbi megyében fekvő birtok is ugyanazon ügylet tárgyát képezte.

Amennyiben az egyházigazgatás szempontjából készítettünk összegezést, megállapíthatjuk, hogy a csanádi egyházmegyét egy főesperessége kivételével teljesen lefedte a csanádi székeskáptalan hiteleshelyi vonzáskörzete. A kivételt képező terület, melynek település- és birtoknevei ekkor még egyáltalán nem jelennek meg a ránk maradt oklevelekben, a Sebesi kerület.⁵⁰ A csanádi egyházmegye Kevéről, majd 1320-tól Torontálról nevezett főesperességének Torontál vármegye által lefedett területéről is csak egy, a káptalan által 1326-ban végzett vizsgálatról készült jelentésben Csanád vármegyéhez tartozónak vélt Akács birtok tűnik fel a forrásokban.⁵¹ Megállapítható az is, hogy a csanádi egyházmegye határain kívül a káptalan hiteleshelyi tevékenységet végzett a bács-kalocsai, bihari és erdélyi *diocesis*ek területén is. Több, mint valószínűnek tartjuk, hogy a szomszédos püspökségek területén működő nagyobb hiteleshelyek is folytattak hiteleshelyi tevékenységet a csanádi egyházmegye területén elhelyezkedő birtokokon és/vagy az ott élő nemesek számára.⁵²

A pécsi székeskáptalan hiteleshelyi tevékenységét 1353-ig feltáró és azt bemutató Koszta László fogalmazta meg a hiteleshelyek területi illetékességével kapcsolatban, hogy működési területüket „csupán fizikai korlátok, a kor nehézkes közlekedése, rossz útviszonyai és a szomszédos hiteleshelyek konkurenciája” alakította.⁵³ Csanád esetében a konkurencia kezdetektől adott volt, hiszen Péccsel ellentétben Csanád soha sem volt egyedüli hiteleshely a püspöksége területén. Aradon a Szent Mártonról nevezett királyi alapítású társaskáptalan már 1221-től működött hiteleshelyként. Csanád vármegyén belül 1239-ben ugyanazon ügy kapcsán az egresi⁵⁴ ciszterci és rahoncai⁵⁵ monostor konventje is feltűnik oklevéladó tevékenységgel, Szőreg monostora pedig a szegedi polgárokat iktatta Tápé birtokába 1247-ben.⁵⁶ Tehát az egyházmegyében már a XIII. század első felében több intézményt is fel tudtak keresni a terület nemesei magánjogi ügyeik írásba foglalása érdekében. Szomszédos és ezáltal konkurens hiteleshelynek számított még a bácsi, a kalocsai, a váradi és a titeli is. Talán nem tévedünk, ha a Torontál megyére vonatkozó csanádi oklevelek hiánya és a Keve megyére vonatkozó oklevelek csekély száma mögött Titel hiteleshelyi szerepét feltételezzük. Titel és Csanád vonzáskörzetének vetélkedését láthatjuk a csanádi egyházmegye dél-nyugati részén abban is, hogy a Keve és Krassó megye határán, Titledől 50, Csanádtól pedig 116 km-re elhelyezkedő Szőlős birtok iktatásakor eredetileg a titeli káptalan tanúskodott volna 1343 végén,⁵⁷ ám ellentmondás miatt végül is a csanádi hiteleshely tanúbizonyságával valósult meg a birtok határjárása és iktatása 1346-ban.⁵⁸ Természetesen további kutatásra és összehasonlító vizsgálatokra van szükség Csanád és a szomszédos hiteleshelyek vonzáskörzetének és e vonzáskörzetek átfedésének behatárolására.

⁵⁰ KRISTÓ 1988. 469–470. Sebes kerület és főesperesség. Karánsebes vidéke eredetileg Krassó megyéhez tartozott. 1319-től vlach kerület (*districus*) létesült itt, amely utóbb Temes megyéhez tartozott, de olykor a Szőrényi bánsághoz is számították. Főesperessége a XIII. század végén szakadt ki a krassói főesperességből.

⁵¹ DL 76353; ANJOU-OKLT. X. 56–57. (42. sz.); ORTVAY, Földleírás 406–408, 429. ENGEL szerint Akács a középkor végén Torontál megyéhez tartozott.

⁵² Vö. KOSZTA 2007B 154.

⁵³ KOSZTA 1998. 95. Idézi: KRISTÓ 2003. 171. és FEDELES 2003. 9.

⁵⁴ DL 61140; DL 61141; JUHÁSZ 1927. 73, 73–87, 218–219., JUHÁSZ 1933. 117.

⁵⁵ DL 62150; JUHÁSZ 1927. 88–89. (–95), 219–220.; JUHÁSZ 1933. 117.; továbbá GY. I. 868.

⁵⁶ F. IV/1. 455.; JUHÁSZ 1926. 21.

⁵⁷ ANJOU-OKLT. XXVII. 462. (747. sz.)

⁵⁸ DL 41012.; KRASSÓ 17.

A közeli hiteleshelyekkel való konkurálás mellett az együttműködésre, és a párhuzamos eljárásra is akad példa. A már említett, kétséges hitelű oklevél szerint, a IV. Béla király 1247. február 9-i parancsára Pongrácz ispán több megyében elhelyezkedő birtokain végzett határjárásról április 14-én együttesen tett jelentést a csanádi és az aradi káptalan.⁵⁹ Majd egy évszázaddal később I. Károly király 1340. november 26-án két külön *mandatum* útján kérte fel a csanádi és az aradi káptalant a tőlük nagyjából azonos távolságra levő Temes megyei Öcse birtokon, Becsei Imre fia Töttös mester kárára elkövetett hatalmaskodás kivizsgálására.⁶⁰

Úgy tűnik a hiteleshelyi tevékenységnek városösszekötő szerepe is volt az egymástól 60 km-re elhelyezkedő Arad és Csanád esetében.⁶¹ Mivel saját érdekeltség esetében, mint magánfeleknek az egyházi intézményeknek is a legközelebbi hiteleshelyhez kellett fordulniuk, ezért az aradi káptalan fontos okleveleinek átírása érdekében többször is felkereste a csanádi székeskáptalant. Így Csanádon 1323-ban⁶² és 1334-ben⁶³ is *privilegiális* oklevélben átírták Imre király 1202 körüli – erősen töredékes – privilégiumát, amelyben a király Richárd aradi prépost kérésére az aradi Szent Márton egyházat megerősítette valamennyi birtokában, felsorolva azokat határaikkal és a szolgáló népek neveivel. A csanádi székeskáptalan pedig bizonyára az aradi hiteleshelyet vette igénybe azonos célból, bár a vizsgált korszakból erről nem maradtak fenn példák. A csanádi káptalan kiküldöttje 1239 és 1353 között kimutathatóan csak egyszer, 1338. október 6-án járt Aradon, amikor a nádori emberek a csanádi káptalan tanúságával mentek az aradi káptalanhoz köztudomást vételezni Simánd birtok perének és kérdéses eladásának ügyében.⁶⁴ Az aradi hiteleshely magánszemély kérésére 1332. július 29-én átírta a csanádi káptalan egyik 1323. évi oklevelét,⁶⁵ 1347. október 6-án pedig az aradi káptalan előtt tiltakoztak egy a csanádi káptalanban történt bevallás ellen.⁶⁶

Összefoglalás

A jelen dolgozatban bemutatott kutatási eredmények alapján lehetőségünk nyílik a csanádi székeskáptalan kezdeti hiteleshelyi működése során keletkezett és valamilyen formában korunkra maradt kiadványai segítségével megrajzolni az intézmény közhitelű tevékenységének hatókörét. Az 1239-től adatolható és Nagy Lajos király által elrendelt pecsétfelülvizsgálatig terjedő *intervallumban* a hiteleshelyi kiadványokba 19 vármegyében található ingatlan neve került. Az intézmény hiteleshelyi praxisának törzsterületét a káptalan székhelyének *comitatusa*, Csanád és az attól déli irányban elhelyezkedő két megye, Temes és Krassó képezte. A második csoportot Arad, Keve és Zaránd megye alkotta. A harmadik csoportba tartozó vármegyék, úgymint Békés, Bihar, Bodrog, Csongrád, Hunyad, Szerém megyék alkoták a káptalan vonzaskörzetének szélső pontjait. A diplomákban szereplő további 7 megye, úgy

⁵⁹ „Nos igitur preceptis ac mandatis Serenitatis Vestre fideliter obtemperantes, vt tenemur, socios nostros fidedignos, Joannem Custodem de Capitulo Chanadiensi, et Stephanum Lectorem Orodiensem cum predicto homine vestro Magistro Petro vice nostra misimus pro testimonio ...” W. VII. 220. (147. sz.), 242–245. (169. sz.), Temes 2.

⁶⁰ ANJOU-OKLT. XXIV. 309. (686. sz.); DL 76622.; Z.I. 592–593. (563. sz.); JUHÁSZ 1962. 41. sz.

⁶¹ Vö. KOSZTA 2007A.101. ÉS FEDELES 2003. 21.

⁶² ANJOU-OKLT. VII. 327. (713. sz.); ZW. I/2. Bd. 378–379.; REG. ARP. 61–62.; JAKÓ 1997. 126–127. (13. sz.); JAKÓ 2004. 180. (470. sz.); W. I. 85–86. (43. sz.)

⁶³ DL 30572.; REG. ARP. I/1. 61–62.; HO. VIII. 11. (6. sz.); JAKÓ 1997. 131. (29. sz.)

⁶⁴ DL 76589.; ANJOU-OKLT. XXIII. 12–13. (9. sz.)

⁶⁵ DL 2202.

⁶⁶ DL 91383.; ANJOU-OKLT. XXXI. 480. (932. sz.)

mint Borsod, Fehér, Doboka, Kolozs, Nógrád, Sáros és Zemplén nem tartozott a csanádi székeskáptalan hiteleshelyi vonzáskörzetéhez.

Már régóta ismert tény, hogy a hiteleshelyek száma az ország területén nyugat-keleti irányban haladva fokozatosan csökken, és ezzel paralel területi illetékességük növekszik.⁶⁷ Mint láthatjuk ez Csanád esetében is igazoltnak vehető, minthogy a csanádi székeskáptalan hiteleshelyi működésének törzsterülete három vármegyét is magába foglal, és nem korlátozódik kizárólag a káptalan székhelyének vármegyéjére, mint ahogy azt a dunántúli intézmények közül, a Koszta László és Fedeles Tamás által mintaszerűen feldolgozott pécsi székeskáptalan esetében láthatjuk.⁶⁸ A csanádi székeskáptalan kiterjedt hiteleshelyi vonzáskörzete sokkal inkább a szintén a keleti országrészben levő egri székeskáptalanéhoz hasonlít.⁶⁹

Dolgozatunk további eredményének tartjuk, hogy a XIV. század első felére nézve sikerült pontosítani a szakirodalomban legutóbb a csanádi hiteleshellyel kapcsolatos, C. Tóth Norbert által a megyék és a hiteleshelyek közötti XIV. és XV. századi viszony elemzésekor – Juhász Kálmán munkái alapján – vázolt⁷⁰ és Kristó Gyula által is átvett⁷¹ képen. E szerint ugyanis „az aradi és a csanádi káptalan hatáskörének területe nagyjából meg egyezhetett, habár valószínű, hogy a csanádié inkább Csongrád, Békés, Temes és Torontál, míg az aradié Zaránd, Temes, Keve, Krassó és Erdélyben Hunyad megye volt.” E megállapítás a jelen dolgozatban bemutatott kutatási eredmények alapján a XIV. század első felére nézve nem helytálló, és pontosításra szorul.

Rekonstruálva a csanádi székeskáptalan 1239 és 1353 közötti hatókörét elmondható, hogy bár működésének törzsterülete Csanád, Temes és Krassó megyére, vagyis a csanádi egyházmegyén belül esett, azonban számos esetben a praktikusság vagy a szükség diktálta okokból átléptek más, szomszédos egyházmegye területére. Ekképpen újra igazoltnak látszik Koszta László következtetése, miszerint „a hiteleshelyi működés első két évszázadában az egyes káptalanok és konventek területi illetékességét nem korlátozták, így azok nem követték sem az egyházi, sem a világi igazgatási határokat.”⁷²

Természetesen a jövő feladatai közé tartozik a részletek minél alaposabb és pontosabb kimunkálása a hiteleshelyi tevékenység teljes feldolgozása révén. Elengedhetetlen a szélesebb forrásbázis megteremtése, melynek egyik módja a csanádi mellett a szomszédos hiteleshelyek kiadványainak vizsgálata, a különböző hiteleshelyek területi illetékességének megállapítása végett, a másik módja pedig a vizsgáldás időhatárainak kiszélesítése lehet.

BIBLIOGRÁFIA

- ANJOU-OKLT. Anjou-kori oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia. Budapest–Szeged 1990–
- AO. NAGY IMRE–TASNÁDI NAGY GYULA: Anjoukori Okmánytár. Codex diplomaticus Hungaricus Andegavensis. I–VIII. Budapest 1878–1920.
- BILKEI 2009. BILKEI IRÉN: A zalavári és kapornaki bencés konventek hiteleshelyi tevékenysége a Mohács utáni évtizedekben. In: *Loca credibilia. Hiteleshelyek a középkori*

⁶⁷ C. TÓTH 2002. 361–362.; KRISTÓ 2003. 171.; FEDELES 2003. 20.; C. TÓTH 2009. 50.

⁶⁸ KOSZTA 1998. 79–95.; FEDELES 2003. 9–22.

⁶⁹ E. KOVÁCS 1990. 24–27.

⁷⁰ C. TÓTH 2002. 361.

⁷¹ KRISTÓ 2003. 170.

⁷² KOSZTA 1998. 94. Idézi: KRISTÓ 2003. 172.

- BOROVSZKY 1896. *Magyarországon*. Szerk. Fedeles Tamás – Bilkei Irén. Pécs 2009. 87–130.
BOROVSKY SAMU: Csanád vármegye története 1715-ig. I. kötet. A vármegye általános története. Budapest 1896.
- BOROVSZKY 1897. BOROVSKY SAMU: Csanád vármegye története 1715-ig. II. kötet. A vármegye részletes története. Budapest 1897.
- BORSA 2000. BORSA IVÁN: A hiteleshelyekről. In: „*Magyaroknak eleiről*” *Ünnepi tanulmányok a hatvan esztendő Makk Ferenc tiszteletére*. Szerk. Piti Ferenc, szerkesztőtárs: Szabados György. Szeged 2000. 99–106.
- C. TÓTH 2002. C. TÓTH NORBERT: Adatok a megyék és a hiteleshelyek közötti viszonyra a 14. és a 15. században. *Századok* 136. (2002) 351–364.
- CS. CSÁNKI DEZSŐ: Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában I–III., V. Budapest 1890–1913.
- DF Magyar Országos Levéltár, Mohács Előtti gyűjtemény, Diplomatikai Fényképgyűjtemény
- DL Magyar Országos Levéltár, Mohács Előtti gyűjtemény, Diplomatikai Levéltár
- DRESKA 2009. DRESKA GÁBOR: A pannonthalmi konvent hiteleshelyének kiadványai (1321–1500). In: *Loca credibilia. Hiteleshelyek a középkori Magyarországon*. Szerk. Fedeles Tamás–Bilkei Irén. Pécs 2009. 29–48.
- E. KOVÁCS 1990. E. KOVÁCS PÉTER: Az egri káptalan hiteleshelyi és oklevéltudói tevékenysége az Árpád-korban. *Archivum* 1990. 5–43.
- ENGEL Magyarország a középkor végén. (elektronikus dokumentum) Szerk. ENGEL PÁL.
- ENGEL 1996. ENGEL PÁL: Magyarország világi archontológiája 1301–1457 I. Budapest 1996.
- F. GEORGIUS FEJÉR: Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. I–XI. Budae 1829–1844.
- F. ROMHÁNYI 2000. F. ROMHÁNYI BEATRIX: Kolostorok és társaskáptalanok a középkori Magyarországon. Budapest 2000.
- FEDELES 2003. FEDELES TAMÁS: A pécsi székeskáptalan hiteleshelyi vonzaskörzete (1354–1526). In: *Középkortörténeti tanulmányok. A III. Medievistikai PhD-konferencia (Szeged, 2003. május 8–9.) előadásai*. Szerk. Weisz Boglárka. Szeged 2003. 9–22.
- GY. GYÖRFFY GYÖRGY: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza I–IV. Budapest 1963–1998.
- HELLER 1973. GEORG HELLER–KARL NEHRING: Comitatus Sirmiensis. (Die historischen Ortsnamen von Ungarn Herausgegeben von Gerhard Ganschow.) (Serie A Band 1) München 1973.
- HELLER 1986.. GEORG HELLER: Comitatus Bihariensis. (Veröffentlichungen des Finnisch-Ugrischen Seminars an der Universität München. Die historischen Ortsnamen von Ungarn Herausgegeben von Gerhard Ganschow–Karl Nehring.) (Serie A Band 20) München 1986.
- HO. Hazai okmánytár. Codex diplomaticus patrius. I–VIII. Győr–Budapest 1865–1891.
- HORVÁTH 1904. HORVÁTH SÁNDOR: Regesták a lipői és túróczyi registrumhoz. Második közlemény. *Történelmi Tár*. 1904. 240–265.
- JAKÓ 1940. JAKÓ ZSIGMOND: Bihar megye a török pusztítás előtt. (Település- és népi-ségtörténeti értekezések 5.) Budapest 1940.
- JAKÓ 1997. JAKÓ ZSIGMOND: Erdélyi Okmánytár I. (1023–1300) Budapest 1997.
- JAKÓ 2004. JAKÓ ZSIGMOND: Erdélyi Okmánytár II. (1301–1339) Budapest 2004.
- JAKÓ 2008. JAKÓ ZSIGMOND: Erdélyi Okmánytár III. (1340–1359) Budapest 2008.
- JUHÁSZ 1926. JUHÁSZ KÁLMÁN: Hajdani monostorok a csanádi egyházmegyében. Budapest 1926.
- JUHÁSZ 1927. JUHÁSZ, KOLOMAN: Die Stifte der Tschanader Diözese im Mittelalter. Ein

- Beitrag zur Frühgeschichte und Kulturgeschichte des Banats. (Deutschtum und Ausland 8–9. Heft) Münster 1927.
- JUHÁSZ 1933. JUHÁSZ KÁLMÁN: A csanádi püspökség története (1243–1307). Csanádvármegyei könyvtár 24. Makó 1933.
- JUHÁSZ 1941. JUHÁSZ KÁLMÁN: A csanádi székeskáptalan a középkorban (1030–1552). Csanádvármegyei könyvtár 38. A csanádi egyházmegye története Második rész. Káptalanok, szerzetesrendek. Makó 1941.
- JUHÁSZ 1960. JUHÁSZ KÁLMÁN: Aradi hiteleshely vezetői. *Szántó-Kovács János Múzeum Évkönyve* XX. (1960) 101–134.
- JUHÁSZ 1962. JUHÁSZ KÁLMÁN: Egy dél-alföldi hiteleshely kiadványai. Aradi regeszták. Gyula 1962.
- KÁLLAY A nagykállói Kállay-család levéltára. (Az oklevelek és egyéb iratok kivonatai.) I–II. Budapest 1943.
- KARÁCSONYI 1900. KARÁCSONYI JÁNOS: A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig. I. Budapest 1900.
- KARÁCSONYI 1902. KARÁCSONYI JÁNOS: A hamis, hibáskeltő és keltezetlen oklevelek jegyzéke 1400-ig. Budapest 1902.
- KARÁCSONYI 1977. KARÁCSONYI PÉTER: Szőreg középkori története. In: *Szőreg és népe*. Szerk. Hegyi András. Szeged 1977. 67–88.
- KOSZTA 1998. KOSZTA LÁSZLÓ: A pécsi székeskáptalan hiteleshelyi tevékenysége (1214–1353). Pécs 1998.
- KOSZTA 2000. KOSZTA LÁSZLÓ: Dél-Magyarország egyházi topográfiája a középkorban. In: *A középkori Dél-Alföld és Szer*. Szerk. Kollár Tibor. Szeged 2000.
- KOSZTA 2007a KOSZTA LÁSZLÓ: Püspöki székhely és városfejlődés. Pécs központi funkciói és vonzáskörzete a 14. század közepéig. In: *Capitulum III. Írásbeliség és egyházszervezet. Fejezetek a középkori magyar egyház történetéből*. Szerk. Koszta László. Szeged 2007. 83–112.
- KOSZTA 2007b KOSZTA LÁSZLÓ: A pozsegai káptalan hiteleshelyi tevékenysége 1353-ig. In: *Capitulum III. Írásbeliség és egyházszervezet. Fejezetek a középkori magyar egyház történetéből*. Szerk. Koszta László. Szeged 2007. 133–189.
- KÓFALVI 2006. KÓFALVI TAMÁS: A pécsváradi konvent hiteleshelyi oklevéltára 1254–1526. Szeged 2006.
- KRASSÓ Pesty Frigyes: Krassó vármegye története. III. (Oklevéltár.) Budapest 1882.
- KRISTÓ 1988. KRISTÓ GYULA: A vármegyék kialakulása Magyarországon. Budapest 1988.
- KRISTÓ 2003. KRISTÓ GYULA: Tájszemlélet és térszervezés a középkori Magyarországon. Szeged 2003.
- KUMOROVITZ 1928. KUMOROVITZ BERNÁT LAJOS: A leleszi konvent oklevéladó működése 1569-ig. *Turul* 42 (1928) 1–39.
- ORTVAY, Földleírás ORTVAY TIVADAR: Magyarország egyházi földleírása a XIV. század elején a pápai tizedjegyzék alapján feltüntetve. *Geographia ecclesiastica Hungariae ineunte saeculo XIVo*. I–II. Budapest 1891–1892.
- PARLAGI 2001. PARLAGI MÁRTON: A bácsi káptalan hiteles helyi tevékenysége a 14. század első felében. In: *Tanulmányok a középkorról. A II. Medievisztikai PhD-konferencia (Szeged, 2001. április 3.) előadásai*. Szerk.: Weisz Boglárka, Balogh László és Szarka József. Szeged 2001. 95–112.
- RÁCZ RÁCZ ANITA: A régi Bihar vármegye településneveinek történeti-etimológiai szótára. Debrecen 2007.
- REG. ARP. SZENTPÉTERY IMRE–BORSA IVÁN: Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke. *Regesta regum stripis Arpadianae critico-diplomatica*. I–II. Budapest 1923–1987.
- SRH *Scriptores rerum Hungaricarum tempore ducum regumque stripis*

- Arpadianae gestarum. Ęnendo operit praefuit Emericus Szentpétery. II. Budapest 1938.
- SZENTPÉTERY 1930. SZENTPÉTERY IMRE: Magyar oklevéltan. Budapest 1930.
- TEMES Pesty Frigyes–Ortvay Tivadar: Oklevelek Temesvármegye  s Temesvár város történetéhez. I. 1183–1430. Pozsony 1896.
- TÓTH 2000. TÓTH ILDIKÓ: Káptalan a déli határszélen (A boszniai sz ekesk ptalan területi hatóköre a XIV. sz azad közepéig). In: „Magyaroknak eleir l” ünnepi tanulmányok a hatvan esztend s Makk Ferenc tiszteletére. Szerk. Piti Ferenc, szerkesztőtárs: Szabados György. Szeged 2000. 617–635.
- W. Wenzel Gusztáv: Árpádkori  j okmánytár. Codex diplomaticus Arpadianus continuatus. I–XII. Pest–Budapest 1860–1874.
- Z. A gr f Zichy-család okmánytára. Codex diplomaticus comitum Zichy. I–II. Szerk.: Nagy Imre–Nagy Iván–V ghely Dezső. Pest 1871–1872.
- ZW. Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen I–VI. Hermanstadt–Köln–Wien–Bukarest 1892–1981.
- ZsO. Zsigmonkori oklevéltár. Budapest 1951–

A helyneveket tartalmazó csanádi oklevelek

Dátum	Lj ⁷³	M	Helységek felsorolása		
			Helynév	Megye	Segédkönyv
1239. nov. 22. előtt	DL 238. W. VII. 76– 77. (50. sz.)	B	Zobor	?	?
1247. ápr. 14.	DL 322. W. VII. 220□221. (147. sz.), 221–223. (148. sz.), 242–245. (169. sz.), TEMES 2–3. (3. sz.), REG. ARP. 255–256. (847. sz.), KARÁCSONYI 1902. 18–19. (99–100. sz.)	K	Pongrácfája (Pangrachfalya)	Arad	Gy.I.183.
			Pangráctelke	Arad	Gy.I.183.
			Tömpös (Thembes)	Csanád	Gy.I.874– 875., Cs.I.705.
			Ladány (Ladan)	Csanád	Gy.I.862., Cs.I.699.
			Palota (Palatha)	Csanád	Gy.I.866., Cs.I.701.
			Béb (Beeb)	Csanád	Gy.I.848., Cs.I.694.
			Pordánymonostora (Pradanmunustura)	Csanád	Gy.I.867., Cs.I.701.
			Oroszlános (Wruzmunustura)	Csanád	Gy.I.865–866. Cs.I.700.
			Kenézmonostora (Keneuzmunustura)	Csanád	Gy.I.860– 861., Cs.I.698.
			Szanád (Zanath)	Csanád	Gy.I.869., Cs.I.702.
			Csóka (Chaka)	Csanád	Gy.I.854., Cs.I.695.
			Tömörkény (Temorka, Temerken)	Csanád	Gy.I.874., Cs.I.705.
			Zenta-rév (Zyntharew)	Csanád	Cs.I.707., Gy.I.877–878.
			Kér (Egyhazasker)	Csanád	Gy.I.865, Cs.I.698.
			Razsán (Rasan),	Csanád	Gy.I.868., Cs.I.701.
			Szentmiklós (Zent Miklous)	Csanád	Cs.I.703., Gy.I.871–872.
			Baromlak (Borumlok/Barumloh)	Csanád	Gy.I.847., Cs.I.694.
			Pataktó (Pathakthow)	Temes	Cs.II.56.
			Halász (Halaz)	Csanád	Gy.I.864–865.
			Kalántelek (Kalanteluk)	Hunyad	ENGEL
			Kis-Hódos (Kyshwdus)	Arad	Gy.I.178.
			Csávás (Chawas)	Temes	Cs.II.31.
			Tejes(d) (Teyes)	Arad	Gy.I.187.

⁷³ Táblázatban található rövidítések feloldása: Lj = levéltári jelzet átirások/kiadások; M = munka jellege, B = belső, K = külső.

			Poklosi (Pukluussy/Pwklwssy)	Arad	GY.I.183.
			Nádasd (Nadasd)	Arad	GY.I.182., Cs.I.776.
			Kökényér (Woffa Illeyse/ Woffahyelesse/Kwkenyer)	Csanád	GY.I.862., Cs.I.699.
			Nyárád (Narad in Syrmia)	Szerém	Cs.II.250, ENGEL
1285. ápr. 26. előtt	DL 322. W. IX. 419– 422. (299. sz.)	K	Szentlőrinc (ZentLeurencz)	Csanád	GY.I.871., Cs.I.703.
			Kisfalu(d) (Kysffalw)	Csanád	GY.I.861., Cs.I.698.
			Malomszeg (Molunzegh)	Csanád	GY.I.864., Cs.I.699.
			Ladány (Ladan),	Csanád	GY.I.862., Cs.I.699.
			Palota (Palata)	Csanád	GY.I.866., Cs.I.701.
			Pordánymonostora (Pradamunustra)	Csanád	GY.I.867., Cs.I.701.
			Boldogasszonyfalva (Bodugazunffalwa)	Csanád	GY.I.849., Cs.I.694.
			Szanád (Scanath)	Csanád	GY.I.869., Cs.I.702.
			Tömörkény (Temerken)	Csanád	GY.I.874., Cs.I.705.
			Kér (Keer)	Csanád	GY.I.865, Cs.I.698.
			Pádé/Podve(j) (Paduey)	Csanád	GY.I.866., Cs.I.701.
			Agár (Agar)	Csanád	GY.I.846.
			Csóka (Chaka)	Csanád	GY.I.854., Cs.I.695.
			Razsán (Rasan)	Csanád	GY.I.868., Cs.I.701.
			Szentmiklós	Csanád	GY.I.871– 872., Cs.I.703.
			Pataktó (Patoktho),	Temes	Cs.II.56.
			Csókató (Chakato)	Csanád	GY.I.854., Cs.I.695.
			Razsántó (Rasanto)	Csanád	GY.I.868., Cs.I.701.
			Béb (Beeb)	Csanád	GY.I.848., Cs.I.694.
			Kökényér (Kwkener)	Csanád	GY.I.862., Cs.I.699.
			Rabe (Rábé)	Csanád	GY.I.867.
			Zombor (Zumbur)	Csanád	GY.I.878., Cs.I.707.
			Csávás (Chawas)	Temes	Cs.II.31.
			Kalántelek (Kalantelwk)	Temes	Cs.II.44.

1285	JUHÁSZ 1933. 64.	B	a Karassó folyó és Györög közeliében fekvő, meg nem nevezett birtok	Krassó	Cs.II.102., Gy.III.484.
1288	DL 25769. KRASSÓ 117. (78. sz.)	B	Al(só)-Ikus (Olykus)	Arad	Gy.I.178., Cs.II.42.
1288	JUHÁSZ 1933. 80. DL 1235.	B	Papd (Popd)	Temes	Cs.II.56.
1296	DL 30588. TEMES 6–7. (9. sz.)	B	Palota	Csanád	Gy.I.866., Cs.I.701.
1299	DL 1551. JUHÁSZ 1933. 112.	B	Felső-Adorján (Adrian)	Bodrog	Gy.I.704– 705., Cs.II.192.
1299	DL 756.	B	Felső-Adorján (Adrian)	Bodrog	Gy.I.704–705.
1300	DL 57231.	B	Küke (Kuke)	Krassó	Gy.III.490.
			Valter (Wolter)	Keve	Gy.III.321.
			Bélán (Belan)	Keve	Gy.III.315.
			Rejt/Rét (Rety)	Temes	ENGEL
			Popth Papd(i)	Temes	Cs.II.56.
			Tömörkény (Temerken)	Csanád	Gy.I.874., Cs.I.705.
			Wonuz	Csanád	Gy.I.877.
1304	DL 86897.	B	Fel-Gödös (Fulgudus)	Csanád	Gy.I.857.
			Szőlös (Zeuleus)	Csanád	Gy.I.874, Cs.I.705.
1305	BOROVSKY 1897. 166.	B	Tímár (Tymar)	Csanád	Cs.I.705, Gy.I.872.
			Egyházas-Szölös (Zeuleus)	Csanád	Cs.I.704., Gy.I.872–873.
1311. jan. 9.	DL 1765. AO. I. 238– 239. (223. sz.), TEMES 9. (12. sz.), JUHÁSZ 1941. 98. (31. sz.)	B	Sáp (Sap)	Bihar	RÁCZ 238., JAKÓ 1940. 334., ENGEL
			Kalanda	Nógrád	Cs.I.100., Gy.IV.255.
			Mouruch (Morócz-gátja)	Csongrád	Cs.I.682.
1312	ANJOU-OKLT. III. 189. (418. sz.)	K	Mátéháza ? (Mathetelke)	Bihar	ENGEL
			Patrugh	Bihar	?
			Oroszi (Orozy)	Bihar	Cs.I.618., Gy.I.649., RÁCZ 211., JAKÓ 1940. 310.
1315. szept.22.	DL 96062. ANJOU-OKLT. IV. 33. (65. sz.)	K	Ajtonymonostora (Ahtunmonostor)	Csanád	Gy.I.846.
1317.	TEMES 10–	K	Pél	Temes	Cs.II.56.

máj. 6.	12. (14. sz.), ANJOU-OKLT. IV. 65. (157. sz.), 71. (173. sz.), AO. I. 424– 425. (384. sz.)				
1320	DL 107801. JUHÁSZ 1927. 222– 224. (5. sz.)	B	Kesznyéten (Keznethen)	Zemplén	Cs.I.352.
			Szaggyú (Zagio)	Temes	Cs.II.62.
			Al-Zsolca (Alsolcha)	Borsod	Cs.I.168., Gy.I.817.
			Lövő (Leveu)	Borsod	Gy.I.786.
			Csécs (Chech)	Borsod	Gy.I.766., Cs.I.170.
			Gyarak	Zaránd	Cs.I.732.
			Chydbay	Borsod	?
			Maráza (Maraz)	Zemplén	Cs.I.365.
			Verebes	Békés	ENGEL
			Cenissed	?	?
			Kis-Szaggyú (KisZagio)	Temes	Cs.II.62.
			KunZagio, Velchefalva	Temes	Cs.II.70.
1321. máj. 9. előtt	ANJOU-OKLT. VI. 51. (119. sz.)	K	Perde (Haram-/Három- Budurfalva)	Krassó	Gy.III.479., Cs.II.105.
1321. máj. 15.	ANJOU- OKLT.VI. 56. (135. sz.)	K	Perde (Haram-/Három- Budurfalva)	Krassó	Gy.III.479., Cs.II.105.
1322	DL 66657. ANJOU-OKLT. VI. 325. (887. sz.), JUHÁSZ 1941. 98. (36. sz.)	B	Kendi	Sáros	Cs.I.299. ENGEL
1323. máj. 1.	ANJOU-OKLT. VII. 79–80. (156. sz.)	B	Módos (Modus)	Keve	Gy.III.319.
			Nagy-Eremény (Nag Ermen)	Krassó	Cs.II.101., Gy.III.481– 482.
			Kis-Ermény (Kys Ermen)	Krassó	Cs.II.101., Gy.III.481–482.
			Kő (Keo, Kev)	Arad	Gy.I.180., Cs.I.774.
			Gyarak (Gyrak)	Arad	Gy.I.177., Cs.I.771.
			Negyed (Nygeed)	Arad	Gy.I.182.
			Dég (Deeg)	Temes	Cs.II.33.
1323. aug. 24.	DL 40432. ANJOU-OKLT. VIII. 191– 192. (407. sz.),	K	Nagy-Ermény (Nogheremen)	Krassó	Cs.II.101., Gy.III.481– 482.
			Kis-Ermény (Kysheremen)	Krassó	Cs.II.101., Gy.III.481–

	KRASSÓ 6–10. (10. sz.)				482.
1323. szept. 3.	DL 68198. KRASSÓ 6–10. (10. sz.), JUHÁSZ 1941. 98. (37. sz.), ANJOU-OKLT. VII. 208. (446. sz.), ANJOU-OKLT. VII. 243–244. (520. sz.)	K	Nagy-Ermény	Krassó	Cs.II.101., GY.III.481–482.
			Kis-Ermény	Krassó	Cs.II.101., GY.III.481–482.
1323. nov. 17.	ANJOU-OKLT. VII. 268. (579. sz.)	K	Nagy-Eremény (Nagheremen)	Krassó	Cs.II.101., GY.III.481–482.
			Kis-Eremény	Krassó	Cs.II.101., GY.III.481–482.
			Kétkunfalu	Krassó	GY.III.490.
			Füzeső (Fizestou)	Krassó	GY.III.483.
			Asszonylaka (Ozunloka, Ozonloka)	Krassó	GY.III.478., Cs.II.98.
			Zajdrug-háza (Zaydrughaza)	Krassó	Cs.II.109., GY.III.498.
			Lászlóháza (Lazlauhaza)	Krassó	Cs.II. 104., GY.III.490.
1323	AO. II. 108–109. (99. sz.), JUHÁSZ 1941. 98. (38. sz.), ANJOU-OKLT. VII. 327. (714. sz.)	B	Füloplaka (Phyluplaka)	Arad	Cs.I.770., GY.I.176.
			Velnök/Velnek (Welnuk)	Csanád	Cs.I.706., GY.I.876.
1323	ANJOU-OKLT. VII. 327. (713. sz.), ZW. I/2. Bd. 378–379. (410. sz.), REG. ARP. 61–66. (202. sz.), JAKÓ 1997. 126–127. (13. sz.), JAKÓ 2004. 180. (470. sz.), W.I. 85–86. (43. sz.)	B	Asszonynépe (Ascennepe)	Fehér	GY.II.131.

1324. júl. 15.	DL 91200. ANJOU-OKLT. VIII. 176. (347. sz.), AO. II. 147– 148. (133. sz.)	B	Tejes(d) (Teyed)	Arad	Gy.I.187.
			Kozmahaz	Nógrád	Cs.I.102.
			Vika (Wyk)	Hunyad	Cs.V.147.
1326. jan. 31.	DL 76353. ANJOU-OKLT. X. 56–57. (42. sz.), Z. I. 274– 275. (296. sz.)	K	Akács/Akác (Akach)	Csanád	Gy.I.846., Cs.I.693.
			Szentmiklós (Zemyklos)	Csanád	Cs.I.703., Gy.I.871–872.
1326. jan. 23.	ANJOU-OKLT. V. 200. (507. sz.) ZsO. III. 601–603. (2623. sz.)	K	Ittebe (Ithebew)	Keve	Cs.II.119. Gy.III.316– 317.
			Szentgyörgy (Zentgyurgh)	Keve	Cs.II.120., Gy.III.320.
			Udvarnok (Wduarnok)	Keve	Cs.II.121., Gy.III.321.
			Dersk(Haram-) (Harumdersk)	Keve	Cs.II.118., Gy.III.315.
			Vida (Wyda)	Keve	Cs.II.121., Gy.III.321.
1326. febr. 6.	DL 76354. ANJOU-OKLT. X. 60. (49. sz.), JUHÁSZ 1941. 98. (40. sz.) Z. I. 275– 276. (297. sz.)	B	Szemlék (Zemlek, Scelemek)	Csanád	Gy.I.870., Cs.I.703.
1326. okt. 7.	DL 91214.	B	Ellés (Hehellius)	Csongrád	Gy.I.895., Cs.I.680.
1329. jún. 27. után	ANJOU-OKLT. XIII. 218– 219. (349. sz.) DL 85221. JUHÁSZ 1941. 98–99. (42. sz.)	K	Ajtonymonostora (Outhonmonostora/ Hohtunmonwstura)	Csanád	Gy.I.846.
			Serjén (Syrien)	Csanád	Gy.I.869., Cs.I.702.
1329. júl. 10.	DL 2550. AO. II. 418– 419. (363. sz.), ANJOU-OKLT. XIII. 238. (381. sz.)	B	Felső-Szőlös (Zeuleus)	Csanád	Cs.I.704., Gy.I.872.
1329. aug. 1.	DF 277263. ANJOU-OKLT. XIII. 266– 267. (431. sz.) JAKÓ 2004. 245–246. (658. sz.)	B	Szovát (Zovath)	Kolozs	Gy.III.376, Cs.V.324.
			Saramas	Kolozs	Gy.III.369., Cs.V.399.
			Ketelen(-Doboka) (Keduelen)	Doboka	Gy.II.75.
			Omboz	Doboka	Gy.II.85.

1329. nov. 29.	DF 266365. ANJOU-OKLT. XIII. 371– 372. (620. sz.)	K	Öcse (Ewche)	Temes	Cs.II.55.
1329. nov. 30.	B. II. 1. ANJOU-OKLT. XIII. 373– 374. (623. sz.) DL 87003.	B	Abony (Oboyn)	Csanád	Gy.I.846., Cs.I.693.
1329.	DL 87006. ANJOU-OKLT. XIII. 403– 404. (678. sz.)	B	Fel-Tímár (Fultimar)	Csanád	Cs.I.705., Gy.I.874.
			Egyházas-Szölös	Csanád	Cs.I.704., Gy.I.872.
1330. márc. 30. után	DL 2600. ANJOU-OKLT. XIV. 117– 118. (175. sz.), AO. II. 479– 482. (414. sz.), TEMES 41–44. (30. sz.)	K	Csenej (Cheney)	Temes	Cs.II.31.
			Bachy	Temes	Cs.II.26.
			Sarád (Sarad)	Temes	Cs.II.20–21.
			Rekettyő/Rikató (Rekathoufeu)	Temes	Cs.II.59., ENGEL
			Serfesd/Servus dei (Seruusdey)	Arad	Gy.I.184., Cs.I.778.
1330. aug. 1.	Z. I. 362□ 364. (371. sz.), DL 76429. ANJOU-OKLT. XIV. 276– 277. (456.sz.)	B	Diós/Gyós (Dyos/Gyous)	Csanád	Cs.I.695., Gy.I.854.
			Szemlék (Zemlek)	Csanád	Cs.I.703., Gy.I.870.
1331. okt. 26.	ANJOU-OKLT. XV. 247. (422. sz.)	K	Remete	Temes	Cs.II.60.
			Károly (Korulus)	Temes	Cs.II.44.
1332. máj. 17.	DF 254788.	B	Béz (Beez)	Csanád	Gy.I.849.
			Palota (Palata)	Csanád	Gy.I.866., Cs.I.701.
			Szilvaszeg (Silva)	Csanád	Gy.I.866., Cs.I.704.
			Törösd (Twrusd)	Csanád	Gy.I.875.
			Kökényér (Kukyner)	Csanád	Gy.I.862., Cs.I.699.
1332. máj. 20.	DL 87024.	K	Tárnok (Tarnuky)	Csanád	Gy.I.863., Cs.I.705.
1332. máj. 28.	JUHÁSZ 1941. 99. (48. sz.)	K	Kemecse	Csanád	Gy.I.860., Cs.I.698.
1332. júl. 15.	DL 76457. Z. I. 392–393. (397. sz.)	B	Moharéve (Mohol)	Csongrád	Cs.I.682.
1333. máj. 9.	DL 87034. ANJOU-OKLT. XVII. 114. (241. sz.)	B	Szemlék (Zemlek)	Csanád	Gy.I.870., Cs.I.703.
1333.	DL 76477.	B	Szölös	Csanád	Cs.I.704.,

júl. 28.	ANJÓU-OKLT. XVII. 170. (378. sz.), Z. I. 418. (418. sz.)				Gy.I.872.
1333. aug. 30.	DL 40649. ANJÓU-OKLT. XVII. 184. (412. sz.)	K	Remete	Temes	Cs.II.60.
1334	DL 30572. REG. ARP. I/1. 61–62. HO. VIII. 11. (6. sz.) JAKÓ 1940. 1997. 131. (29. sz.)	B	Nagysáros (Saris)	Zaránd	Cs.I.743., ENGEL
			Kissáros (Saris)	Zaránd	Cs.I.743., ENGEL
			Bodola (Bodol)	Fehér	ENGEL
			Kemey/Ellen	?	?
			Golosa	?	?
			Bárd (Bard)	Zaránd	Cs.I.726., ENGEL
			Fel-Kér (Felquer)	Bihar	Cs.I.612., GY.I.631., RÁCZ 142., JAKÓ 1940. 278.
			Chwba	?	?
			Juvenin	?	?
			Szentkirály (Sencural)	Fehér	GY.II.186., ENGEL
			Megyer (Mghyer)	Bihar	Cs.I.616. GY.I.642., RÁCZ 184., ENGEL
			Homorog (Humorok)	Bihar	Cs.I.610., GY.I.626., RÁCZ 125- 126., JAKÓ 260., ENGEL
			Régeny (Regnen)	Bihar	GY.I.656– 657., RÁCZ 231–232., JAKÓ 1940. 329., ENGEL
1334. júl. 22.	DL 40674.	K	Moghkereke	Temes	Cs.II.45.
1334. okt. 13.	DL 40688. ANJÓU-OKLT. XIX. 75. (155. sz.)	K	Mogchkereky	Temes	Cs.II.45.
1336. okt. 6. előtt	ANJÓU-OKLT. XX. 276. (368. sz.)	B	Zeer	Csongrád	Gy.I.904–905.
1336. dec. 13.	DL 91276. ANJÓU-OKLT.	B	Zeer	Csongrád	Gy.I.904–905.

	XX. 334. (480. sz.)				
1337. jún. 11.	DF 253646. ANJOU-OKLT. XXI. 316., TEMES 45- 56. (32. sz.), JAKÓ 2004. 338–340. (939. sz.), 341. (942. sz.)	K	Makófalva (Mokofalwa)	Csanád	Gy.I.863– 864., Cs.I.669.
			Kisfalud (Kysfolwd)	Csanád	Gy.I.861., Cs.I.698.
			Vásárhely-Makó (Wasarhel-Moko)	Csanád	Gy.I.863– 864., Cs.I.669.
			Szentlőrinc (Scenthleurenych)	Csanád	Gy.I.871., Cs.I.703.
			Szentmiklós (ScentMyklous)	Csanád	Gy.I.871– 872., Cs.I.703
			Rázsán (Rasaan)	Csanád	Gy.I.868., Cs.I.701.
			Tömörkény (Temerken)	Csanád	Gy.I.874., Cs.I.705.
			Bel-Tömpös (Belthembes)	Csanád	Gy.I.874– 875., Cs.I.705.
			Szentmiklós-Tömpöse (ScentMikloustembeseu)	Csanád	Cs.I.703., Gy.I.872.
			Hódegyház (Hodyghaz),	Csanád	Gy.I.858., Cs.I.697.
			Csóka (Choka)	Csanád	Gy.I.854., Cs.I.695.
			Pádé (Podwe)	Csanád	Gy.I.866; Cs.I.701.
			Fejéregyház (Feyreghaz)	Csanád	Cs.I.696., Gy.I.856.
			Al-Szanád (Olzanath)	Csanád	Gy.I.869., Cs.I.702.
			Fel-Szanád (Felzanath)	Csanád	Gy.I.869., Cs.I.702.
			Rábé (Rabee)	Csanád	Cs.II.59. Gy.I.867.
			Palata	Csanád	Gy.I.866., Cs.I.701.
			Ladány (Ladaan)	Csanád	Gy.I.862., Cs.I.699.
			Boldogasszonyfalva (Bodugazunfalwa)	Csanád	Gy.I.849., Cs.I.694.
			Kökényér (Kukyner, Kwkyner)	Csanád	Gy.I.862., Cs.I.699.
			Kér (Keer)	Csanád	Gy.I.865, Cs.I.698.
			Pordány (Paradan)	Csanád	Gy.I.867., Cs.I.701.
			Kanizsamonostora (Monusturoskanysa)	Csanád	Gy.I.860., Cs.I.700.
			Veresdob (Werusdub)	Csanád	Gy.I.877, Cs.I.706.

		Oroszlános (Wruzlanus, Orozlanus)	Csanád	Gy.I.865–866. Cs.I.700.
		Vasantó (Wosunthow)	Csanád	Gy.I.876, Cs.I.706.
		Dedénszeg (Dedenzege)	Csanád	Cs.I.695., Gy.I.854.
		Vég-Valkány (Wegwolkan)	Csanád	Cs.I.706., Gy.I.876.
		Agártó (Agathow)	Csanád	Gy.I.846.
		Almaszeg (Almazug)	Arad	Gy.I.170, Cs.I.766.
		Petercse (Pecherche)	Arad	Gy.I.183., Cs.I.777.
		Szécsény (Scecheen)	Arad	Gy.I.185, Cs.I.779.
		Hódi (Hody)	Arad	Gy.I.178, Cs.I.772.
		Mykkehaza = Fekethetow	Arad	Gy.I.176.
		Úrkuta (Wrkuta)	Arad	Gy.I.175., Cs.I.769.
		Bontó (Bonchou/Duburdun)	Arad	Gy.I.175., Cs.I.769.
		Tejesd (Teyesd)	Arad	Gy.I.187.
		Kaprevár (Caprewar)	Arad	Gy.I.179; ENGEL
		Petws	Arad	?
		Kadraszó (Kadrassou)	Arad	Cs.I.772., Gy.I.175.
		Kapu (Kapw)	Arad	Gy.I.179.
		Kengyeltó (Kengeltow)	Arad	Gy.I.179.
		Fülöpköve (Philepkuy)	Arad	Gy.I.176.
		Iltótó/Iltjó (Ilthethow)	Arad	Gy.I.178.
		Szlatina (Scalatina)	Arad	ENGEL Cs.II.65.
		Csávás (Chawas)	Temes	Cs.II.31.
		Acsád (Azad)	Temes	Cs.II.22.
		Perdő (Perew)	Krassó	Gy.III.479., Cs.II.105.
		Gyertyános (Gyurthyanos/Stanizlohaza)	Temes	Cs.II.39.
		Pestes (Pesthws)	Temes	Cs.II.56.
		Hódos (Hudus)	Temes	Cs.II.41.
		Belenik/Benedek (Belynyg)	Fehér	Gy.II.133–134.
		Krakov (Krakkó)	Fehér	Gy.II.169–170.
		Székes (Sceuke)	Fehér	Gy.II.185.
		Csáklya (Cheklya)	Fehér	Gy.II.137.
		Diód (Gyod)	Fehér	Gy.II.162–163.
1337.	DF 285546.	B	Rábé (Rabe)	Temes Cs.II.59.

nov. 24.	ANJOU-OKLT. XXI. 617.				
1338. máj. 4.	DL 3143.	K	Borz(ov)atő-Báka (Borzafueboka)	Keve	Cs.II.117. Gy.III.314.
1338. máj. 24.	Pesty F. hagyatéka	B	Bécs (Beech)	Keve	Cs.II.117.
1339. jan. 8. előtt	DL 76589. Z. I. 550–556. (528. sz.), ANJOU-OKLT. XXIII. 12–13. (9. sz.)	K	Arad (Orod)	Arad	Cs.I.765. Gy.I.170–172
			Simánd (Symand)	Arad	Gy.I.184., Cs.I.778.
1339. márc. 12.	DL 76592. Z. I. 558–559. (531. sz.), ANJOU-OKLT. XXIII. 73–74. (126. sz.)	K	Diós (Gyous, Gyows, Dyos)	Csanád	Cs.I.695., Gy.I.854.
			Szőlős	Csanád	Cs.I.704., Gy.I.872.
1339. márc. 12.	DL 76593. ANJOU-OKLT. XXIII. 74. (127. sz.), Z. I. 560–561. (532. sz.)	K	Hegyes-Egyház	Csanád	Gy.I.858., Cs.I.697.
1339. nov. 11.	ANJOU-OKLT. XXIII. 314. (688. sz.) DF 268443.	B	Kiskunduro	Temes	?
			Fáv (Fau)	Békés	Gy.I.506.
			Geszt (Gezth)	Bihar	Gy.I.619., Cs.I.608–609., RÁCZ 110., JAKÓ 1940. 245.
			Sáp	Bihar	HELLER 1986. 280., RÁCZ 238., JAKÓ 1940. 334., ENGEL
1340. márc. 11.	DL 3290. ANJOU-OKLT. XXIV. 65. (138. sz.)	K	Al(só)-Adorján (Aladria, Oladrian)	Bodrog	Gy.I.704– 705., Cs.II.192.
1340. dec. 16.	DL 76622. Z. I. 590– 591. (561. sz.), ANJOU-OKLT. XXIV. 333. (734. sz.)	K	Öcse (Ecse)	Temes	Cs.II.55.
1341. ápr. 24.	DL 3363. ANJOU-OKLT. XXV. 112. (233. sz.), AO. IV. 92–	K	Varsány (Wosssyan)	Zaránd	Cs.I.748.

	93. (71. sz.), JUHÁSZ 1941. 101. (86. sz.)				
1342. jan. 24.	DF 238364.	B	Gatály (Gathuly)	Krassó	Cs.II.101., GY.III.483.
1342. febr. 9.	DL 87125.	B	Temesvár	Temes	Cs.II.21–22.
1343 előtt	F. IX/1. 626. (344. sz.)	?	Sövényháza (Süenház)	Csongrád	Cs. I. 683; ENGEL
1343. febr. 13.	DF 254788.	B	Palata	Csanád	GY.I.866., Cs.I.701
			Silva	Csanád	GY.I.866., Cs.I.701.
1343. ápr. 4.	DL 71314. ANJOU-OKLT. XXVII. 131– 132. (151. sz.), DL 71541. ANJOU-OKLT. XXVII. 132– 133. (152. sz.), TEMES 72– 73. (40. sz.)	B	Újudvar (Wyoduor)	Temes	Cs.II.69.
			Csud (Chud)	Temes	Cs.II.32.
			Győr (Gewr)	Temes	Cs.II.40.
			Kyseud/Pasarustow (Posárostó)	Temes	Cs.II.58.
			Donát(-telke) (Donathteleky)	Temes	Cs.II.34.
			Meggyes (Medyes)	Temes	Cs.II.50.
			Gyöngyödegyháza (Gungudyghaza)	Temes	Cs.II.39.
			Zamer	Krassó	?
			Alsógatály	Krassó	Cs.II.101., GY.III.483.
			Felsőgatály	Krassó	Cs.II.101., GY.III.483.
1343. máj. 2.	DL 29673.	B	Vonuz (Wonuz)	Csanád	GY.I.877.
			Mikelaka (Mykelaka)	Arad	GY.I.181.
1344. máj. 3.	DF 254789.	B	Tömbös (Keethembes)	Csanád	GY.I.874– 875., Cs.I.705.
			Fejéregyház (Feyryghaz)	Csanád	Cs.I.696., GY.I.856.
			Kadraszó (Kerustiankenezhaza in districtu Zaad)	Arad	Cs.I.772., GY.I.175.
			Kér (Keer)	Csanád	GY.I.865, Cs.I.698.
			Úrkuta (Wrkutha)	Arad	GY.I.175., Cs.I.769.
			Csóka (Chuka)	Csanád	GY.I.854.
			Szanád (Zanad)	Csanád	GY.I.869., Cs.I.702.
			Kisfalud (Kysfolud)	Csanád	GY.I.861., Cs.I.698.
			Kemecse	Csanád	Gy.I.860., Cs.I.698.
			Vásárhely (Wasarhel)	Csanád	Cs.I.693.,

					Gy.I.858–859.
1344. júl. 4.	HO. III. 123. sz. DF 274060.	K	Csanakeszi/Csanakesző (Chanakezu/Chanakezew)	Zaránd	Cs.I.729., ENGEL
1345. jún. 2.	DF 267426.	B	Weingartskirchen (Wyngarth)	Fehér	Gy.II.194.
1345. jún. 9.	DL 3770. DL 3771. DL 37585 JAKÓ 2008. 114–115. (264–265. sz.)	B	Chybar/Weingartskirchen (Vegarthkerch)	Fehér	Gy.II.194.
			Csata (Chata)/ Birnbau (Byrbow)	Fehér	Gy.II.137, 134.
			Veresegyház (Wereseghaz)	Fehér	Gy.II.191.
			Gergelyfája (Gergusfaya)	Fehér	Gy.II.161.
			Drassó (Drason)	Fehér	Gy.II.140.
			Ringelkirch (Regurkerh)	Fehér	Gy.II.182.
			Sahttelek (Sahteuteluk)/ Bencenc (Benchench)	Fehér	Gy.II.182, 133.
			Vincenc (Wynchench)/ Rohndorf (Rehundorph)	Fehér	Gy.II.182, 193.
			Demeterpataka (Demeturpataka)	Fehér	Gy.II.140.
1345. aug. 22.	DL 91360.	B	Pétermonosotra (Peturmunustura)	Csongrád	Cs.I.682. Gy.I.899.
			Pálmonosora (Palmunustura)	Csongrád	Gy.I.898– 899., Cs.I.682
			Móricgátja (Moruchyn)	Csongrád	Cs.I.682.
1345. aug. 22.	DL 91361.	B	Pétermonosotra (Peturmunustura)	Csongrád	Cs.I.682., Gy.I.899.
			Pálmonosora (Paulmunustura)	Csongrád	Gy.I.898– 899., Cs.I.682.
			Móricgátja (Moruchy)	Csongrád	Cs.I.682.
1346. máj. 8.	DL 91369.	B	(Haram-)Terkő (Harumturku)	Krassó	Gy.III.497.
			Syalad	Krassó	?
			Vízvár/Izvor (Vzvar)	Krassó	Cs.II.109., Gy.III.485.
			Igan (Igon)	Krassó	Gy.III.484.
			Brankfalva (Braychfolua), avagy Vrajcsfalva(Wraychfolua)	Krassó	Cs.II.99., Gy.III.498.
			Szőlős (Sceulus)	Krassó	Gy.III.496., Cs.II.107.
1346. jún. 14.	DL 41012. KRASSÓ 15– 23. (17. sz.)	K	Szőlős	Krassó	Cs.II.107. Gy.III.496.
1347. ápr. 19.	DL 76834 ANJOU-OKLT. XXXI. 190. (331. sz.), Z. II. 243– 244. 168. sz.	K	Szőlős (Zeuleus)	Csanád	Cs.I.704., Gy.I.872.
			Veresegyház (Wereseghaz)	Arad	Cs.I.781., Gy.I.187.

1347. okt. 6.	DL 91383. ANJOU-OKLT. XXXI. 480. (932. sz.)	B	Gatály (Gatal)	Krassó	Cs.II.101., GY.III.483.
			Újudvar (Vyudvar)	Temes	Cs.II.69.
1348. máj. 19.	F. IX/1. 628– 629. (344. sz.)	K	Sövényháza (Süenház)	Csongrád	Cs.I.683., ENGEL
1349. máj. 13.	DL 30114.	B	Aranyás(z)ó, (Zaramaz/Saramas)	Temes	Cs.II.24.
			Berekszó (Belkerekzow)	Temes	Cs.II.27.
1350. jan. 25.	DL 91412.	K	Csatár	Krassó	Cs.II.99., GY.III.480.
1350. okt. 18.	DL 29673.	B	Vonuz (Wonuz)	Csanád	GY.I.877.
			Mikelaka (Mykelaka)	Arad	GY.I.181.
1351. aug. 3.	DL 51594. Kállay II. 8. (1071. sz.)	K	Belényes	Krassó	Cs.II.98., GY.III.479.
1352. jún. 27.	DL 4289. AO. V. 593– 594. (368. sz.)	B	Ószöllös	Csanád	GY.I.872– 873., Cs.I.704.
1353. jún. 2.	DF 278628.	B	Szakál (Zakal)	Bihar	Cs.I.622., GY.I.663., RÁCZ 249., JAKÓ 1940. 343.
			Battyánülése (Bathanylysy)	Bihar	Cs.I.603., HELLER 1986 57–58., RÁCZ 45., JAKÓ 1940. 205.